

Załącznik do Uchwały Nr XLV/545/2023
Rady Gminy Długosiodło
z dnia 21 grudnia 2023 roku

**PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE
DŁUGOSIODŁO NA LATA 2024 – 2026**

Spis treści:

1.	Wstęp.....	3
2.	Diagnoza środowiska lokalnego w kontekście sytuacji dziecka i rodziny w Gminie Długosiodło	4
3.	Cel strategiczny i cele operacyjne Programu oraz wynikające z nich działania.....	6
4.	Beneficjenci Programu.	13
5.	Dyrektywy oddziaływania wobec rodzin.	13
6.	Przewidywane efekty realizacji Programu.	14
7.	Realizatorzy Programu i instytucje wspierające.....	14
8.	Źródła finansowania Programu.....	14
9.	Ewaluacja i monitoring Programu.....	15
10.	Uwagi końcowe.....	15

1. Wstęp

Program Wspierania Rodziny w Gminie Długosiodło na lata 2024-2026 jest strategicznym dokumentem opracowanym w celu realizowania przez wspólnotę samorządową konstytucyjnej zasady udzielania szczególnej pomocy rodzinie i dziecku. Głównym celem Programu jest skuteczny system opieki nad dzieckiem i rodziną sprzyjający prawidłowemu jej rozwojowi w gminie Długosiodło. Program określa działania ukierunkowane na wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, jak i działania profilaktyczne i upowszechniające działania prorodzinne.

Dziecko i rodzina wymagają szczególnego wsparcia, troski i ochrony. Prawidłowo funkcjonująca rodzina jest naturalnym oraz niezastąpionym środowiskiem rozwoju dziecka. Rodzina początkuje wszelkie działania prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa. Zapewnia ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Rodzina stanowi pierwsze naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze, z którym styka się dziecko. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotny wpływ mają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną. Rodzina dotknięta nimi bez pomocy z zewnątrz nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci, rozwiązywać swoich problemów i wyjść z sytuacji kryzysowych. Z punktu widzenia potrzeb dziecka, rodzina jest podstawowym środowiskiem zapewnienia bezpieczeństwa emocjonalnego, jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym główny element stanowią interakcje zachodzące między jej członkami. Rodzina w sposób świadomy i nieświadomy oddziałuje na osobowość dziecka, przekazuje mu swój system wartości, tradycje, poglądy, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie.

Podstawową zasadą Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jest ochrona prawna rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.

Wszelkie działania służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania tożsamości dziecka i jego prawa do utrzymania kontaktów z rodzicami.

Gmina Długosiodło od wielu lat prowadzi różne inicjatywy na rzecz wspierania rodziny poprzez realizację działań podejmowanych przez jednostki organizacyjne oraz stowarzyszenia funkcjonujące na terenie gminy. Działaniom profilaktycznym, mającym na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, muszą towarzyszyć działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Długosiodło na lata 2023-4-2026 jest kontynuacją działań wynikających z „Programu Wspierania Rodziny w Gminie Długosiodło na lata 2021-2023”. Program jest także komplementarny w stosunku do „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025” oraz Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024-2025.

Podstawa prawna:

Program Wspierania Rodziny w Gminie Długosiodło na lata 2024 – 2026 określa zadania własne Gminy wynikające m.in. z:

- 1) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 2) ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- 3) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

2. Diagnoza środowiska lokalnego w kontekście sytuacji dziecka i rodziny w Gminie Długosiodło.

Diagnoza sytuacji dziecka i rodziny w Gminie Długosiodło przedstawia najważniejsze problemy społeczne, które występują w gminie, dotyczące w szczególności rodzin, dzieci, młodzieży i jest procesem ciągłym. Z danych Urzędu Gminy w Długosiodle wynika, iż na dzień 31.12.2022 r. ludność gminy wynosiła 7611 osób, w tym 1531 dzieci w wieku od 0 do 18 lat, co stanowi 20,1% ogółu mieszkańców gminy. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wyszku w 2022 r. wynosiła 142 osoby. Stopa bezrobocia w powiecie wyszkowskim wynosiła 3,16 %. Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długosiodle wynika, że na dzień 31.12.2022 r. ze świadczeń pomocy społecznej korzystało 595 mieszkańców gminy, co stanowiło 7,8 % wszystkich mieszkańców gminy. Ze świadczeń rodzinnych w 2022 r. korzystało 368 rodzin, natomiast liczba osób pobierających świadczenie wychowawcze wynosiła 858. Świadczenie wypłacane było do 31.05.2022 r., ponieważ jego realizację przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W gminie Długosiodło funkcjonował (stan na dzień 31.12.2022 r.) 1 żłobek dysponujący 30 miejscami, 2 przedszkola w których było 229 wychowanków i 3 oddziały przedszkolne w szkołach, w których przebywało 36 dzieci, 5 szkół podstawowych, w których uczyło się 601 dzieci oraz 1 szkoła ponadpodstawowa, w której uczyło się 168 osób (młodzież, osoby dorosłe, w tym kursanci). Łączna liczba uczniów we wszystkich formach nauczania wyniosła 1064 osoby.

W obecnych realiach to, co potwierdzają zarówno statystyki policyjne ogólnokrajowe jak i gminne, dzieci i młodzież szkolna przysparza rodzicom bardzo dużo problemów wychowawczych. Inspiracją do ryzykownych, często kryminalnych zachowań młodzieży jest często ich środowisko rówieśnicze oraz Internet, głównie portale społecznościowe. Niekiedy zaś problemy te pogłębiają rodzice, którzy zbyt mało czasu poświęcają wychowaniu dzieci, nie interesują się tym, w jaki sposób spędzają one wolny czas, nie monitorują postępów w nauce, nie kontrolują jakie treści oglądają w Internecie, nie reagują w sytuacjach problemowych i nie wspierają w rozwiązywaniu tych problemów. To z czasem stwarza barierę w relacjach dzieci z rodzicami, utratę naturalnych więzi, które wymagają długotrwałych procesów naprawczych. Bierność wychowawcza rodziców jest wykorzystywana przez dzieci najczęściej w sposób niewłaściwy, brak reakcji rodzica na negatywne zachowania dziecka zostaje odczytane przez niego jako przyzwolenie na dane postępowanie i powoduje systematyczną demoralizację. Takie dzieci najczęściej popadają w konflikty z prawem, nie realizują obowiązku szkolnego, wykazują brak jakichkolwiek aspiracji i planów na przyszłość.

Od wielu lat coraz wyraźniej dostrzec można kryzys wartości wśród rodzin. Często związane jest to z innymi problemami występującymi w rodzinach, jak: utrata pracy, choroba, nieumiejętność wykorzystywania wolnego czasu w sposób efektywny, brak wystarczających środków na rozwój zainteresowań. W związku z powyższym pojawiają się zaburzenia relacji rodzinnych, zachowania na granicy patologii, zagrażające zdrowemu stylowi życia i prowadzące do groźnych eksperymentów i uzależnień. Rodzice koncentrują się na własnych problemach, uciekając w nałogi, nie wypełniają swoich ról rodzicielskich, co skutkuje zaniedbywaniem dzieci, przemocą domową, a w efekcie dochodzi do wykluczenia osób i rodzin z życia społecznego i zawodowego.

Od kilku lat Gmina Długosiodło prowadzi różne inicjatywy na rzecz wspierania rodziny m.in. poprzez realizację działań podejmowanych przez jednostki organizacyjne oraz organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie gminy. Działaniom profilaktycznym, mającym na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, muszą towarzyszyć działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form, w tym pieczy zastępczej.

Gmina Długosiodło od kilku lat oferuje szeroki wachlarz usług na rzecz rodzin dotkniętych różnymi problemami i dysfunkcjami, między innymi możliwość bezpłatnej pomocy psychologa i specjalisty psychoterapii uzależnień i współuzależnień. Ponadto pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długosiodle, w ramach pracy socjalnej, udzielają rodzinom szeroko rozumianego wsparcia w zakresie swoich zadań. Rodziny z dziećmi, które znajdują się w wyjątkowo trudnej sytuacji, są objęte wsparciem asystenta rodziny. Rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Asystent reaguje na sygnały wskazujące na powstawanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem, otrzymywane z różnych źródeł, np. od pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego, z policji, czy też od pielęgniarki środowiskowej. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny. W 2022 r. pod opieką asystenta było 12 rodzin. Wśród rodzin objętych asystenturą była jedna rodzina, która była zobowiązana do współpracy przez Sąd.

Partnerem Gminy Długosiodło w zaspokojeniu dziecka i rodzinie potrzeb edukacyjno-wychowawczych są także organizacje pozarządowe. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Długosiodło realizuje szereg różnorodnych projektów m.in. organizację zajęć pozaszkolnych, konkursy profilaktyczno – edukacyjne oraz wypoczynek. Kolejną organizacją pozarządową realizującą zadania na rzecz wsparcia dziecka i rodziny w naszej gminie jest Stowarzyszenie Tradycyjnie Nowoczesnych dla Wsi. Stowarzyszenie realizuje zajęcia w okresie wakacyjnym, warsztaty ze specjalistami oraz artystami, pasjonatami, zapewniając atrakcyjny program edukacyjny, ale też profilaktyczny i terapeutyczny dla dzieci i ich rodzin.

Współpraca z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Długosiodle ułatwia dotarcie do osób i rodzin w szczególnie trudnej sytuacji i umożliwi systemowe wsparcie takiej rodziny, a także kompleksową ofertę wsparcia jaką zapewnia GOPS oraz organizacje pozarządowe.

W 2022 roku funkcjonariusze Posterunku Policji w Długosiodle przeprowadzili 220 interwencji domowych. Podjęcie wszelkich możliwych działań, na najwcześniejszym poziomie pojawiania się tego typu problemów, wspieranie w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych, powinno prowadzić do ograniczenia tego typu zjawisk i jak najszybszego przywrócenia zdolności rodziny do prawidłowego funkcjonowania.

Jedną z istotnych przyczyn zaburzeń w prawidłowym funkcjonowaniu rodzin jest przemoc domowa. Skuteczne zwalczanie przemocy domowej wymaga współpracy różnych służb oraz budowania sprawnego systemu przeciwdziałania temu zjawisku. W 2022 roku pracownicy socjalni oraz policja podejrzewali, że jest stosowana przemoc w 18 rodzinach, w wyniku czego w tych rodzinach wdrożono procedurę „Niebieskiej Karty”.

Należy nadmienić, iż udokumentowane dane nie pokazują pełnej i prawdziwej skali tego zjawiska, gdyż pełna diagnoza jest bardzo trudna i wymaga zastosowania odpowiednich technik i narzędzi. Alkoholizm i przemoc w rodzinie to dysfunkcje, których skutki są dalekosiężne i prowadzą do całkowitego rozkładu rodziny, jeśli nie zostaną zastosowane odpowiednie środki zaradcze.

W rodzinach, w których władza rodzicielska sprawowana jest w niewłaściwy sposób, GOPS informuje sąd o konieczności wglądu w sytuację opiekuńczo-wychowawczą dzieci. W 2022 r. roku w dwóch przypadkach GOPS wystąpił do sądu z wnioskiem o wgląd w sytuację rodziny.

Dzieci częściowo lub całkowicie pozbawione opieki rodzicielskiej umieszczane są w rodzinach zastępczych bądź w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W pierwszej kolejności czynione są starania, aby dziecko umieścić w rodzinie zastępczej,

a dopiero wówczas, gdy brak kandydatów na rodziców zastępczych dla danego dziecka, umieszczane jest ono w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Ograniczenie władzy rodzicielskiej następuje w przypadku zaistnienia stanu zagrożenia dobra dziecka. Ograniczając bądź zawieszając władzę rodzicielską nad dzieckiem, sąd kieruje się przekonaniem o istnieniu szansy na odbudowę zagrożonych więzi rodzinnych.

Z danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszku wynika, że na terenie gminy Długosiodło znajdowało się 8 rodzin zastępczych spokrewnionych, w których umieszczonych było 8 dzieci oraz 1 rodzina niezawodowa, w której umieszczone było 2 dzieci. W placówce opiekuńczo – wychowawczej przebywało 2 dzieci.

Rodzina stanowi w życiu dziecka pierwsze i naturalne środowisko wychowawcze. Jest podstawową formą opieki nad dzieckiem od jego urodzenia aż do uzyskania przez nie samodzielności. To właśnie w rodzinie dziecko zdobywa swoje pierwsze doświadczenia społeczne, uczy się określonych zachowań, norm postępowania, poznaje różnorodne wzorce, formy, nakazy. Rozwija swoją indywidualność, osobowość i psychikę. Rodzice są pierwszymi opiekunami i wychowawcami, stąd ich tak ogromny wpływ na późniejsze zachowania potomka. To właśnie rodzice ponoszą odpowiedzialność za zaspokajanie wszystkich potrzeb dziecka, przede wszystkim materialnych, ale także emocjonalnych. Pełnią także wobec dziecka funkcję opiekuńczą, wychowawczą i kulturalną. Jednak wraz z rozwojem dziecka, coraz więcej działań na rzecz dziecka i rodziny przejmują instytucje publiczne, tj. placówki oświatowe, ośrodki pomocy społecznej, placówki wsparcia dziennego. Szczególną rolę pełni szkoła, w której można najszybciej zdiagnozować pojawiające się problemy w rodzinie, zarówno te o charakterze materialnym jak i pozamaterialnym.

W placówkach oświatowych oraz specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, oprócz zadań edukacyjnych i opiekuńczo-wychowawczych, realizowana jest pomoc w formie dożywiania. Z tego rodzaju pomocy, finansowanej na podstawie Programu „Posiłek w szkole i w domu” realizowanego przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długosiodle w 2022 roku skorzystało 101 uczniów.

W oparciu o analizę powyższych danych, powstał niniejszy Program. Przedstawione w nim problemy służą wypracowaniu działań na rzecz dziecka i rodziny, która jest zagrożona utratą swoich naturalnych funkcji. Z przytoczonych danych wynika wyraźna potrzeba zapewnienia pomocy rodzinom, w których występują sytuacje patologiczne.

Program ma na celu usprawnienie i udoskonalenie dotychczasowej pomocy świadczonej dziecku i rodzinie oraz podkreśla rangę profilaktyki i wspierania rodzin dysfunkcyjnych. Szczególnie pilną kwestią są problemy bezrobocia, przemocy domowej, alkoholizmu, które powodują daleko idącą niewydolność wychowawczo-opiekuńczą rodzin.

Realizacja niniejszego Programu powinna stworzyć szansę na ograniczenie skali zasygnalizowanych problemów i w dalszej konsekwencji zapobiegać zjawisku wykluczenia społecznego rodzin.

Program przewiduje nie tylko działania kompensacyjno-naprawcze w przypadku zaistnienia problemów i dysfunkcji w rodzinie, ale także oddziaływania profilaktyczne.

3. Cel strategiczny i cele operacyjne Programu oraz wynikające z nich działania.

Nadrzędnym celem niniejszego Programu jest budowa lokalnego systemu pomocy w rodzinie, w ramach którego rodzina będzie mogła liczyć na wielozakresowe i zintegrowane wsparcie i pomoc. Utworzenie spójnego programu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wykonywania tych funkcji będzie realizowane poprzez pracę z rodziną.

W kontekście głównych problemów gminy Długosiodło tj. bezrobocia i ubóstwa oraz towarzyszącym im patologiom, jak: uzależnienia, przestępczość, przemoc domowa, zaniedbania wobec członków rodziny, sama rodzina może sobie nie poradzić bez wsparcia ze strony powołanych w tym celu instytucji.

Środowisko rodzinne to najważniejsze środowisko wychowawcze w życiu dziecka. Rosnąca fala dysfunkcyjnych i patologicznych zjawisk przyczynia się do powstawania wielu sytuacji kryzysowych, których skutki przede wszystkim dotyczą dzieci. Dzieciństwo w rodzinach, w których na co dzień występuje przemoc, alkoholizm, przestaje być bez troskie, szczęśliwe, staje się natomiast trudne, bolesne, krzywdzące. Często w takich sytuacjach podejmuje się niełatwe decyzje o odizolowaniu dzieci do rodziny i umieszczeniu ich w zastępczych formach opieki. Nie jest to rozwiązanie optymalne, dlatego należy stworzyć taki system, aby nie dopuszczać do sytuacji, w której dziecko musi opuścić rodzinę biologiczną.

Ważnym jest, aby w sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, czynić starania na rzecz jego powrotu do rodziny biologicznej, obejmując taką rodzinę wsparciem w wypełnianiu jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Ponadto istnieje pilna potrzeba propagowania rodzicielstwa zastępczego poprzez tworzenie i wspieranie różnych form opieki zastępczej.

Pomoc dziecku i rodzinie powinna opierać się na następujących zasadach:

- wcześniej – pomoc powinna być wczesna i opierać się głównie na profilaktyce,
- bliżej rodziny naturalnej – pomoc zorganizowana w środowisku naturalnym, bliskim dziecku i rodzinie,
- lepiej i krócej – wykorzystując potencjał fachowej pomocy tak, aby nie uzależniać od niej rodziny.

Opierając się na założeniach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz na wyżej przytoczonych problemach rodzin, a także na zasadach, na jakich pomoc powinna być udzielana, gmina Długosiodło planuje zbudować zintegrowany system wsparcia dla dzieci i rodzin dysfunkcyjnych oraz prowadzić działania profilaktyczne, zapobiegające powstawaniu sytuacji kryzysowych i patologicznych.

Cel strategiczny programu:

Zbudowanie zintegrowanego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności oraz zmniejszenie rozmiarów aktualnie istniejących problemów.

CELE OPERACYJNE	Działania w ramach celu operacyjnego:
3.1. Analiza i diagnoza sytuacji rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • Szczegółowa analiza zebranych danych statystycznych, przedstawiających sytuację rodzin i dzieci z gminy Długosiodło. • Scharakteryzowanie grup wymagających wsparcia, określenie grupy charakteryzującej się największym nasileniem dysfunkcyjności i problemów. • Opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną, we współpracy z członkami rodziny i konsultacji z pracownikiem socjalnym. • Współpraca z zespołem interdyscyplinarnym zmierzająca do udzielenia wszechstronnej pomocy rodzinom o najwyższym stopniu nasilenia problemów. • Monitorowanie działań pomocowych oraz systematyczna ocena tych działań skierowanych do rodzin.
3.2. Prowadzenie wczesnej interwencji, interwencji kryzysowej w rodzinie dysfunkcyjnej	<ul style="list-style-type: none"> • Umożliwienie członkom rodziny będącej w kryzysie skorzystania z konsultacji i poradnictwa specjalistycznego oraz pracy socjalnej w GOPS w Długosiodle. • Przydzielenie rodzinie będącej w kryzysie asystenta rodziny, który będzie aktywnie współpracował z rodziną, świadczył pomoc w opiece i wychowaniu dzieci, wspierał rodzinę poprzez szereg działań, wynikających z ustawy o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej. • Wzmacnianie roli i funkcji rodziny poprzez wspólne działania pracownika socjalnego, asystenta rodziny oraz zespołu interdyscyplinarnego w kwestiach udzielenia pomocy i wsparcia rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych. • Opracowanie szczegółowych planów pomocy rodzinom niewydolnym wychowawczo przez asystenta rodziny. • Pomoc rodzinom niezaradnym życiowo poprzez udzielanie im różnego rodzaju wsparcia (np.

	<p>przewidzianego w ustawie o pomocy społecznej, ustawie o świadczeniach rodzinnych).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych dożywiania w szkole, organizacji wypoczynku letniego i zimowego. • Współpraca z nauczycielami, wychowawcami i pedagogami w placówkach oświatowych. • Podejmowanie działań interwencyjnych w przypadkach wystąpienia sytuacji zagrożenia demoralizacją nieletnich. • Dokonywanie okresowej oceny funkcjonowania rodziny, na rzecz której świadczona jest pomoc.
<p>3.3. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny i edukacja rodziców poprzez dostarczanie im wiedzy o prawidłowościach i nieprawidłowościach funkcjonowania rodziny i ich znaczeniu dla prawidłowego rozwoju dziecka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie dla rodziców niewydolnych wychowawczo różnych form pomocy, mających na celu wzmocnienie kompetencji rodzicielskich. • Organizowanie dla rodziców spotkań, mających na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu. • Prowadzenie akcji upowszechniających i poprawiających dostęp do poradnictwa rodzinnego i różnych form terapii. • Prowadzenie działań zmierzających do podnoszenia wiedzy rodziców z zakresu rozwiązywania problemów społecznych oraz zapobiegania patologiom.
<p>3.4. Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych, dotkniętych problemem alkoholizmu i przemocy domowej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Diagnoza rodziny, w szczególności sytuacji dzieci w rodzinie dysfunkcyjnej, zwłaszcza zdrowotnej, emocjonalnej, wychowawczej oraz realizowania obowiązku szkolnego. • Informowanie członków rodziny dotkniętych przemocą domową o przysługujących im prawach. • Zapewnienie ofiarom przemocy domowej bezpieczeństwa. • Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Długosiodle oraz innymi służbami statutowo zajmującymi się problemami uzależnień w rodzinach. • Zapewnienie ofiarom przemocy domowej możliwości korzystania z konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, w tym prawnego. • Umożliwienie członkom rodziny uczestnictwa w spotkaniach indywidualnych, rodzinnych

	<p>i grupowych z psychologiem bądź terapeutą ds. uzależnień.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z podmiotami zajmującymi się organizacją wyjazdów wakacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych. • Udzielanie pomocy finansowej członkom rodzin dysfunkcyjnych, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. • Motywowanie osób uzależnionych od alkoholu do podjęcia leczenia odwykowego. • Pozyskiwanie środków na bezpłatne korzystanie przez rodziny dysfunkcyjne z pomocy psychologicznej i prawnej. • Edukacja osób dotkniętych przemocą domową w zakresie ochrony praw człowieka. • Pomoc psychologiczna dla dzieci i młodzieży będących świadkami/ ofiarami przemocy domowej. • Monitorowanie sytuacji szkolnej dzieci i młodzieży z rodzin, w których występuje problem alkoholowy lub przemoc.
<p>3.5. Rozwój zastępczych form opieki nad dzieckiem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie akcji informacyjnej o formach rodzicielstwa zastępczego poprzez rozprowadzanie ulotek informacyjnych, zamieszczanie artykułów prasowych i informacji na stronach internetowych (np. Urzędu Gminy). • Zapewnienie wsparcia rodzinom zastępczym poprzez umożliwienie im korzystania z poradnictwa specjalistycznego w zależności od potrzeb. • Wspieranie rodzin zastępczych w wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych oraz w rozwiązywaniu problemów pedagogicznych z dziećmi.
<p>3.6. Współpraca w organizowaniu pomocy osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wyrównywanie szans wchodzenia w dorosłe życie usamodzielnianym wychowankom poprzez objęcie ich pomocą finansową, pedagogiczną, psychologiczną, prawną, pracą socjalną i doradztwem zawodowym. • Wspieranie usamodzielnianych wychowanków w aktywnym poszukiwaniu pracy zarobkowej. • Realizacja programów mających na celu pomoc w podnoszeniu poczucia własnej wartości, rozwijaniu motywacji do nauki i poszukiwaniu własnej ścieżki

	rozwoju wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych.
3.7. Organizowanie pomocy rodzinom zastępczym.	<ul style="list-style-type: none"> • Praca z rodziną biologiczną dziecka przebywającego w placówce lub rodzinie zastępczej na rzecz jego powrotu do środowiska rodzinnego. • Pomoc w konkretnych działaniach zmierzających do profesjonalnego pełnienia funkcji rodziców zastępczych, wczesnego diagnozowania sytuacji dziecka. • Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej. • Współfinansowanie pobytu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej. • Współfinansowanie pobytu dziecka w Rodzinnym Domu Dziecka. • Współfinansowanie pobytu dziecka w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym. • Współfinansowanie pobytu dziecka w regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej. • Organizowanie spotkań o charakterze integracyjnym rodzin zastępczych i biologicznych. • Zapewnienie rodzinie biologicznej pomocy, jeśli zaistnieje taka potrzeba. • Finansowanie kosztów pomocy rodziny wspierającej. • Organizowanie i finansowanie szkoleń dla rodzin wspierających.
3.8. Wspieranie rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności.	<ul style="list-style-type: none"> • Udostępnianie rodzinom, w których występuje problem niepełnosprawności wiedzy o prawach osób z niepełnosprawnościami, ze szczególnym uwzględnieniem rehabilitacji społecznej i zawodowej. • Stworzenie dla dzieci z niepełnosprawnościami, w tym dzieci z zaburzeniami psychicznymi warunków do integracji w środowisku lokalnym, w tym korzystanie z zajęć terapeutycznych. • Zwiększanie aktywności rodzin posiadających dzieci z niepełnosprawnościami w życiu publicznym oraz wzmacnianie integracji społecznej. • Umożliwienie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w imprezach kulturalnych, a także organizowanie imprez integracyjnych, pomoc w organizowaniu np. wystaw i prezentacji twórczości, promocji talentów.

	<ul style="list-style-type: none"> • Świadczenie na rzecz rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami pracy socjalnej, w szczególności motywowanie ich do aktywności. • Udzielanie pomocy finansowej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej i ustawy o świadczeniach rodzinnych. • Wspieranie programów, które sprzyjają nabywaniu postawy tolerancji wobec odmienności psychofizycznych i umysłowych ludzi. • Wspieranie programów rehabilitacyjnych przygotowujących dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami do samodzielnego, niezależnego życia.
<p>3.9. Współpraca z podmiotami świadczącymi pomoc rodzinom z dziećmi przeżywającymi problemy, trudności bądź kryzys.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkanie. • Współpraca z Placówką Opiekuńczo- Wychowawczą Dom Dla Dzieci w Wyszkanie. • Współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Wyszkanie. • Współpraca z Sądem Rejonowym w Wyszkanie (Wydział Rodzinny i Nieletnich).
<p>3.10. Pomoc samotnym rodzicom oraz rodzinom wielodzietnym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Udzielanie samotnym rodzicom i wielodzietnym rodzinom wsparcia finansowego oraz w formie pracy socjalnej na zasadach określonych np. w ustawie o pomocy społecznej oraz ustawie o świadczeniach rodzinnych. • Stworzenie lepszego dostępu do poradnictwa prawnego i psychologicznego. • Organizowanie działań aktywizacyjnych na rzecz dzieci i młodzieży, w szczególności w okresie ferii zimowych i wakacji. • Wprowadzenie pomocy asystenta rodziny w przypadku wystąpienia trudności w wykonywaniu przez rodziny funkcji opiekuńczo –wychowawczych. • Podejmowanie działań przez Zespół Interdyscyplinarny w Długosiodle w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych w rodzinie. • Prowadzenie programów profilaktycznych na rzecz samotnych rodziców oraz rodzin wielodzietnych propagujących zdrowy styl życia. • Promocja programów profilaktyczno-edukacyjnych wspierających rodziny w rozwiązywaniu problemów

	<p>związanych z wypełnianiem przez nich funkcji rodzicielskich.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Angażowanie rodzin do udziału w projektach, szkoleniach, warsztatach kształtujących umiejętności planowania swojej przyszłości zawodowej i osobistej oraz motywujących do podjęcia pracy, wykorzystując własne zasoby.
--	--

4. Beneficjenci Programu.

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin biologicznych i zastępczych oraz wychowujących się w nich dzieci.

Adresaci Programu, w szczególności:

1. rodziny biologiczne,
2. dzieci i młodzież,
3. rodziny zastępcze,
4. placówki wsparcia dziennego,
5. placówki oświatowe i opiekuńczo-wychowawcze,
6. usamodzielnieni wychowankowie z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych,
7. rodziny wspierające,
8. osoby pracujące z rodziną i dzieckiem (m.in. pracownik socjalny, asystent rodziny, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej).

5. Dyrektywy oddziaływania wobec rodzin.

W przypadku wystąpienia w rodzinie sytuacji trudnych, rozwiązanie których przekracza możliwości samej rodziny, koniecznym jest podjęcie interwencji przez instytucje publiczne. Podejmując interwencję, zwłaszcza w przypadku zagrożenia dobra dziecka, należy kierować się następującymi zasadami, zawartymi zarówno w Konstytucji RP, jak i Konwencji Praw Dziecka:

1. zasada dobra dziecka, w tym respektowania podmiotowości dziecka,
2. zasada równości (powszechności) – troska o ochronę praw każdego dziecka,
3. zasada autonomii rodziny: poszanowanie praw, odpowiedzialności i obowiązków rodziny- bez koniecznej potrzeby nie należy ingerować w życie rodziny,
4. zasada prymatu rodziny w wychowywaniu dziecka i równouprawnieniu małżonków w ich wzajemnych relacjach i wobec dzieci,
5. zasada pomocniczości: wspomaganie i wspieranie, a nie wyręczanie rodziny.

Wobec powyższego należy wprowadzić następujące dyrektywy oddziaływania względem rodzin, w których występują trudności w wykonywaniu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczych:

1. bez koniecznej potrzeby nie należy ingerować w życie rodziny,
2. w przypadku konieczności ingerencji, przede wszystkim chronić dobro dziecka,
3. w przypadku umieszczenia dziecka poza rodziną, głównym celem powinno być podjęcie działań umożliwiających jak najszybszy powrót dziecka do rodziny biologicznej,
4. dzieci pozostające poza rodziną powinny być umieszczane w pierwszej kolejności w rodzinnych formach pieczy zastępczej,

5. dzieci przebywające poza rodziną powinny mieć umożliwiony kontakt z rodziną biologiczną,
6. umieszczenie dziecka w trwałym środowisku pieczy zastępczej powinno następować tylko w przypadku, gdy postawa rodziny wyklucza powrót do niej dziecka.

6. Przewidywane efekty realizacji Programu.

Oczekiwane efekty z zakresu pracy z rodziną oraz z zakresu organizacji pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej i edukacyjnej przedstawiają się następująco:

1. rozwój poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego,
2. wzrost świadomości społeczeństwa w sprawach sprawowania pieczy zastępczej,
3. stworzenie ogólnodostępnej bazy informacji o instytucjach, placówkach i organizacjach non-profit, działających na rzecz dziecka i rodziny,
4. rozwój efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami realizującymi program wspierania rodziny,
5. uzyskanie przez rodziny zagrożone kryzysem bądź znajdujące się w sytuacji kryzysowej pomocy w rozwiązywaniu problemów,
6. zminimalizowanie skutków dysfunkcyjności i patologii w rodzinach,
7. odbudowanie właściwych relacji i więzi rodzinnych,
8. zapobieganie niedostosowaniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży,
9. ograniczenie czasu pobytu dziecka poza rodziną biologiczną,
10. wzrost poczucia bezpieczeństwa ofiar przemocy domowej,
11. lepsze przygotowanie dzieci i młodzieży do samodzielnego życia, nabycie i wykształcenie odpowiednich umiejętności radzenia sobie w dorosłym życiu,
12. poszerzenie katalogu usług i form wsparcia skierowanych do rodzin dysfunkcyjnych i zagrożonych dysfunkcją,
13. wspieranie i rozwój instytucjonalnych form pomocy dzieciom i rodzinie, szczególnie placówek wsparcia dziennego.

7. Realizatorzy Programu i instytucje wspierające.

Głównym realizatorem niniejszego Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długosiodle, działający we współpracy z Urzędem Gminy w Długosiodle, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Długosiodle, Gminnym Centrum Informacji, Kultury, Sportu i Rekreacji w Długosiodle, Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną w Wyszkanie, Komendą Powiatową Policji w Wyszkanie, Posterunkiem Policji w Długosiodle, Zespołem Interdyscyplinarnym w Długosiodle, placówkami oświatowymi, Sądem Rejonowym w Wyszkanie, związkami wyznaniowymi z terenu gminy Długosiodle, organizacjami pozarządowymi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkanie, kuratorami sądowymi i społecznymi oraz innymi instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

8. Źródła finansowania Programu.

Źródłem finansowania Programu jest budżet Gminy Długosiodło, w tym środki przeznaczane na realizację zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długosiodle, środki przeznaczone na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii oraz środki finansowe

pozyskiwane z funduszy zewnętrznych (np. programów rządowych, pozarządowych, programów celowych).

9. Ewaluacja i monitoring Programu.

System ewaluacji Programu będzie polegał na zbieraniu danych w celu poznania dynamiki zjawisk będących jego przedmiotem. W ramach ewaluacji będzie prowadzony monitoring, ukierunkowany przede wszystkim na diagnozę społeczną. Przedmiotem ewaluacji będzie także zakres i skuteczność podejmowanych działań w ramach Programu.

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długosiodle do dnia 31 marca każdego roku przedłoży sprawozdanie z realizacji Programu Wójtowi Gminy Długosiodło oraz Radzie Gminy Długosiodło.

10. Uwagi końcowe.

Podstawowym założeniem „Programu Wspierania Rodziny w Gminie Długosiodło na lata 2024 - 2026” jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji. Realizowane w ramach Programu działania koncentrować będą się nie tylko na pomocy dziecku, ale na całej rodzinie, także w sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną, aby jak najszybciej odzyskała ona zdolność do wypełniania pożądaných funkcji opiekuńczych.

Szczególnie ważnymi i oczekiwanymi rezultatami niniejszego Programu będzie poprawa relacji rodzinnych i funkcjonowania rodziny w społeczeństwie, zmiana systemu wartości i norm u poszczególnych jej członków. Poza tym oczekuje się wzmocnienia roli i pozycji rodziny, co pozwoli na ograniczenie skali umieszczanie dzieci w systemie pieczy zastępczej.

Konieczność opracowania Programu i jego realizacja wynika nie tylko z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ale jest również odniesieniem do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i Konwencji Praw Dziecka, z których wynika, iż to rodzina ma prawo do opieki i wychowywania dziecka, na nich spoczywa główna odpowiedzialność za dziecko, a państwo ma obowiązek to prawo respektować. Nie mniej jednak instytucje publiczne są zobligowane do podejmowania niezbędnych kroków w celu wspomaganie rodziny wypełnianiu tych funkcji, w tym do tworzenia systemu wspierania rodziny.

Realizacja Programu obejmuje okres trzech lat. Efekty będą zależeć od koordynacji działań wszystkich podmiotów zaangażowanych na rzecz dzieci i rodzin, a także od posiadanych środków przeznaczanych na realizację Programu.